

второй изучает степень обеспечения уровня эффективности производственной деятельности в среднегодовом исчислении. В этом контексте экономически устойчивым следует считать такую деятельность предприятия, при которой достигается среднегодовая (исчислении в течение ряда лет подряд) экономическая независимость.

Список использованных источников

1. Зеткина О.В. Об управлении устойчивостью предприятия – М.: Аудит, ЮНИТИ, 2003.
2. Пармакли Д.М., Бабий Л.И. Аграрная экономика. Учебник. – Ch.-S.n., tipogr. «Turnul Vechi», 2008.
3. Статистический ежегодник Республики Молдова, 2010.
4. Сухорукова Т.В. Экономическая устойчивость предприятия // Экономика Украины – 2001- № 5.
5. Шеремет А.Д. Комплексный анализ хозяйственной деятельности – М.: ИНФРА-М, 2001.
6. Шумпетер И.А. История экономического анализа / Пер. с англ. – М.: Экономическая школа, 1998.

***Summary.** The article presents the essence of economic stability of business enterprises' entrepreneurial activity and showcases that the economic bottom line of many enterprises specializing in processing of agricultural production has a direct economic link to the economic stability of partnering enterprises and – to some extent – depends on unpredictable natural and climate conditions of their respective region. Based on a specific example of a baking enterprise an assessment of stability of realized units of sale, sales revenues, net profit and profitability coefficient within the past 12 years is given and the calculation of given indicators based on their three-year average data is explained. The article also suggests the approaches for increasing enterprise profitability and the specific methods of calculating profit growth and marginal profit by mastering the process of output production.*

***Key words:** economic stability, units of realized sales, sales revenue, profitability, entrepreneurial activity.*

УДК 330.52 (477)

Беляєва Л.А., к.е.н., доцент Харківського національного університету внутрішніх справ

КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Розкриті проблеми організації захисту комерційної таємниці та запропоновані заходи для вирішення даного питання безпосередньо на підприємствах в Україні.

***Ключові слова:** комерційна таємниця, несумлінна конкуренція, Положення про комерційну таємницю, відповідальність за розголошення відомостей.*

Постановка проблеми. Одночасно з новими економічними відносинами з'явилися нові економічні правопорушення серед самих підприємців у вигляді несумлінної конкуренції. Одним із проявів неконкурентних дій є неправомірне використання відомостей, що складають комерційну таємницю суб'єкта підприємницької діяльності. Для захисту свого бізнесу необхідно організувати контроль за використанням і збереженням інформації. Вимога дотримання і нерозголошення комерційної таємниці є не тільки правом, але й обов'язком суб'єкта господарювання, тому як без

цього неможливо забезпечити необхідну охорону такої інформації цивільно-правовими і державно-примусовими заходами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок в теоретичну розробку проблем організації на підприємствах системи захисту інформації, що складає комерційну таємницю внесли законодавці, спеціалісти – аналітики юридичного напрямку, науковці і практики. Створені коментарі до Цивільного, Господарського, Кримінального, Кодексу про адміністративні правопорушення в Україні, визначені категорії та відповідальність. Застосуванню затверджених положень безпосередньо в практичній діяльності підприємств увага наділялась фахівцями К. Гутгарц, О. Сліпачук, А. Погребняк, Ю. Хилинським, С. Заболотною, але в той же час дана проблема потребує подальшого вирішення і більшої конкретизації.

Метою дослідження є визначення основних напрямків з організації на підприємствах системи захисту інформації, що складає комерційну таємницю суб'єкта підприємницької діяльності і реалізації їх, безпосередньо на практиці, особливо при роботі з персоналом підприємства.

Вклад основного матеріалу. Предметом «комерційної таємниці» є всі відомості, що мають комерційний і господарський характер, мають економічну цінність, здатні впливати на фінансовий стан суб'єкта підприємницької діяльності, розмір одержуваного ним прибутку. Це можуть бути документи про комерційні переговори підприємства і методи ціноутворення, документи пов'язані з маркетинговими дослідженнями ринку, відомості про організацію праці і підбір працівників, інформація про умови збереження документів та інше. Неправомірне використання комерційної таємниці конкурентами здійснюється для поліпшення виробничої та комерційної діяльності організації-конкурента, яка протиправно заволоділа комерційною таємницею, підвищення конкурентоспроможності продукції та ефективності виробництва, вибору оптимальної стратегії реалізації продукції та переговорів або для завдання шкоди власнику комерційної таємниці, протидії реалізації його продукції, руйнування виробничих та торговельних зв'язків; зриву переговорів та угод; зниження інвестиційних можливостей, підготовки та розповсюдження неправдивих відомостей про власника комерційної таємниці, тощо.

Мотиви розголошення комерційної таємниці можуть бути різні: користь, особисті неприязні відносини, халатне відношення до трудових і службових обов'язків. Суб'єктами «комерційної таємниці» є юридичні і фізичні особи – підприємці, діяльність яких спрямована на одержання прибутку, носить комерційний характер і це зафіксовано в установчих документах.

Кожному підприємцю необхідно самостійно розробляти Положення про комерційну таємницю, у якому б чітко визначалися відомості які є комерційною таємницею, порядок віднесення їх до таких, умови збереження, а також визначення працівників підприємства, які можуть передавати закриті відомості представникам державних та контролюючих органів. Дане Положення є основним документом для захисту інформації від несанкціонованого доступу. Керівництву підприємства необхідно здійснити певні процедури: видати наказ по підприємству про введення в дію Положення про комерційну таємницю на його території та затвердити перелік відомостей, що становлять комерційну таємницю і тільки після цього, при оформленні працівників на роботу, брати з них підписку про нерозголошення відомостей, що становлять комерційну таємницю.

Для безпосереднього визначення переліку відомостей, що складають комерційну таємницю, створюється спеціальна комісія, яка займається групуванням і уточненням

інформації. До неї включають найбільш кваліфікованих і компетентних фахівців основних підрозділів і представників служби безпеки підприємства ознайомих, як з діяльністю підприємства в цілому, так і з роботою окремих підрозділів. Відомості, які можуть бути віднесені до комерційної таємниці підприємства повинні мати такі ознаки: не містити державної таємниці та не наносити шкоди інтересам суспільства; відноситися до виробничої діяльності підприємства; мати дієву або потенційну комерційну цінність та створювати переваги в конкурентній боротьбі; не містити інформацію, яка не є комерційною таємницею згідно до постанови КМУ № 611 [1]; мати обмеження в доступі, тощо.

Після затвердження переліку відомостей, що складають комерційну таємницю необхідно ознайомити з ним працівника під розпис, або видати йому один примірник переліку.

Працівники користуються при виконання своїх трудових обов'язків відомостями, що складають комерційну таємницю, ступінь доступу до якої визначається підприємцем.

У трудовому договорі або контракті необхідно зазначити зобов'язання працівника дотримуватися комерційної таємниці і наслідки при порушенні даної вимоги. Працівник підписує форму зобов'язання про нерозголошення комерційної таємниці, до якої бажано включити пункт про нерозголошення відомостей не тільки в період роботи на даному підприємстві, але і протягом якогось часу після його звільнення. Умови матеріальної відповідальності працівника за розголошення комерційної таємниці можна передбачити трудовим договором або окремою угодою.

Незалежно від обраного підприємством шляху захисту комерційної таємниці працівник, приступаючи до виконання своїх обов'язків, має бути проінформований: про порядок і процедуру набуття матеріалами, документами та виробами статусу комерційної таємниці підприємця; про правила, пов'язані з доступом до інформації; про обов'язки й обмеження, що покладаються на виконавців, допущених до відомостей конфіденційного характеру (наприклад, діловодство, облік, збереження, розмноження, обробка інформації тощо); про порядок прийому представників інших суб'єктів підприємницької діяльності та передачі їм інформації; про відповідальність за розголошення відомостей, що складають комерційну таємницю підприємства, або за порушення встановленого порядку роботи з ними.

Законодавством України, за порушення прав власника комерційної таємниці, встановлена відповідальність у рамках трудових відносин (догана і звільнення), цивільно-правова, адміністративна, кримінальна. Якщо існує матеріальна відповідальність за розголошення комерційної таємниці, працівник відповідає у розмірах передбачених угодою сторін і яка обмежена розміром середньомісячної заробітної плати за два місяці.

Службовці державних організацій і органів, що проводять перевірки підприємців, одержують доступ до комерційної таємниці на підставі відповідних актів державних органів. Інформацію про комерційну таємницю підприємця вони одержують у рамках адміністративних правовідносин. Обсяг їх доступу до такої інформації обмежується напрямком перевірки, про що повинно бути зазначене в документах на перевірку. Ознайомлення з документами, що містять комерційну таємницю, відбувається лише з дозволу керівника за наявності письмового запиту. При цьому вони повинні або укласти угоду з підприємством про нерозголошення комерційної таємниці, або видати розписку про таке нерозголошення, тому як несуть відповідальність, установлену законодавством України.

Висновки. Правові норми в сфері застосування терміна «комерційна таємниця» не одержали достатнього розвитку, законодавці обмежилися тільки встановленням мінімальної кількості норм, що регулюють дане правове питання. Найбільший розвиток одержали норми, пов'язані з державними гарантіями розвитку і захисту підприємницької діяльності. Це норми антимонопольного законодавства, що регулюють відповідальність за неконкурентні дії, пов'язані з використанням комерційної таємниці, процедуру їх розслідування і санкції до порушників, а також кримінально карних діянь. Разом з тим, підприємцям дана відносна самостійність у встановленні відомостей, що складають комерційну таємницю, і режиму її дотримання. Але через низьку правову культуру зазначене право не завжди використовується або використовується з досить серйозними порушеннями.

В даний час в Україні норми здійснення підприємницької діяльності щодо захисту немайнових прав його суб'єктів тільки починають складатися і необхідний їх подальший розвиток.

Список використаних джерел

1. «Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці», постанова КМУ від 09.08.1993р. № 611: <http://zakon.rada.gov.ua>.

Summary. The Revealed problems of organization of protection of commercial secrets and the measures proposed to address this issue directly at the enterprises in Ukraine.

Key words: a trade secret, unfair competition, Regulations on commercial secrets, the responsibility for the disclosure of information.

УДК 330.341.

Гончаренко О.В., к.е.н., доцент Дніпропетровського державного аграрного університету

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Досліджено стан та проблеми формування інноваційного процесу в агропромисловому виробництві, охарактеризовано етапи і визначено чинники активізації інноваційного процесу.

Ключові слова: агропромислове виробництво, інновація, інноваційний розвиток, інноваційний процес, інституційні обмеження, сільськогосподарські підприємства.

ВСТУП. Розширене відтворення в сільському господарстві протікає у взаємодії економічних і біологічних процесів, що обумовлює не тільки високий ризик інновацій та необхідність врахування дії природних законів (рівнозначності, незамінності і сукупності життєвих факторів, законів мінімуму, оптимуму і максимуму), але й вимагає комплексного підходу до організації інноваційного процесу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ. Дослідженню розвитку інноваційного процесу в агропромисловому виробництві, проблемам інноваційної діяльності та регулювання інноваційних процесів присвятили наукові дослідження закордонні і вітчизняні вчені: В. Амбросов, С. Глазьев, О.Даций, В. Дементьев, М.Зубець, В. Ізюмська, О.Крисальний, М.Кропивко, М. Кулаєць, П.Саблук. Серед вітчизняних науковців проблематиці забезпечення інноваційного розвитку економіки